

☆☆ **Flygvapnets bassystem står nu inför omfattande förändringar. Under det samlande begreppet Flygbas-system 90 genomförs successivt en ny organisation samtidigt som utbyggnad och materielanskaffning påbörjas. Major BO HOFVANDER (MHS, tidigare handläggare av basfrågor vid Flygstaben) beskriver här den nya inriktningen.** ☆☆☆

... ytterligare en svensk profil

Nuvarande bassystem. – Flygvapnets bassystem består av två huvudkomponenter: Flygbaserna och basförbanden. – 1) Flygbasernas placering och spridning är sådan att flygoperationer kan genomföras i alla delar av landet. Deras

antal medger kraftsamling av flygoperationerna i vissa riktningar om så skulle bli nödvändigt. Utrustningen av baserna tillåter utnyttjande året runt även under svåra väderbetingelser. – 2) Basförbandens grundenhet är basbataljonen. Dess huvuduppgift är be-

tjäning av flygförband samt flygbasförsvar.

Bassystemets uthållighet tillgodoses genom ett relativt stort antal baser och basbataljoner med ett gott skydd mot bekämpning med i första hand konventionella vapen. Skyddet åstad-

Ovan +nedan: "AttackViggen", som i ofred opererar från vanliga länsvägar, taxar in för ny klargöring på krigsbas ... vilken snabbt skyddskamoufleras.

koms huvudsakligast genom spridning av personal och materiel samt genom fortifikatoriska anläggningar. Banreparationsresurser möjliggör reparation av anfallna baser.

Studier av flygbassystemets framtida utformning.

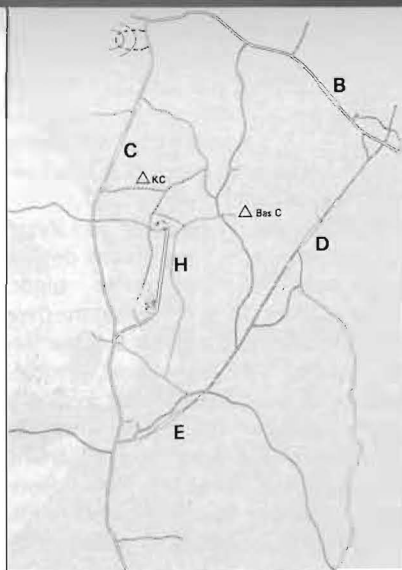
– Nuvarande bassystem är utformat mot bakgrund av det hot en tänkt angripare utgjorde på 50- och 60-talet. I takt med bl a den tekniska utvecklingen har hotet sedan dess förändrats utan att bassystemet genomgått större förändringar. Detta konstaterades bl a i 1967 års luftförvarsutredning (LFU 67), som 1971 följdes av ÖB:s direktiv rörande studier av flygbassystemets framtida utformning. I de därpå följande studierna föreslogs den handlingslinje som 1978 fastslogs i CFV:s ställningstagande i denna fråga. Det nya bassystemet fick arbetsnamnet Flygbassystem 90, "Bas 90", med tanke på inriktningen i tiden.

Bas 90:s grundtanke är att bassystemet – och därmed också de flygande förband som är kunder i bassystemet – skall ges en bättre och till 90-talets hotbild anpassad uthållighet. Detta skall ske genom en avsevärd utökning av antalet start- och landningsmöjligheter samtidigt som skyddet för personal och materiel förbättras. Skyddet åstadkoms främst genom ökad spridning av personal och materiel såväl inom som mellan baser. Banreparations- och ammunitionsröjningsresurserna skall samtidigt förbättras.

Grunden för "Bas 90" utgörs av arvet i form av nuvarande bassystem. Detta arv skall i största möjliga utsträckning tas till vara och leva vidare som integrerade delar i "Bas 90". Trots detta kommer många områden att bli föremål för förändringar och förbättringar. Några av dessa berörs nedan.

Fortifikatorisk utbyggnad.

– Den fortifikatoriska utbyggnaden av flygbaserna blir omfattande och berör ett stort antal baser. Genom att i möjligaste mån utnyttja omgivande vägnät och vissa andra civila resurser hålls kostnaderna nere samtidigt som miljöaspekter m m kan beaktas. Utbyggnaden innefattar flera objekt.

De klargörings- och uppställningsområden som i dag finns ersätts med över hela basen spridda platser för flygplan. Avståndet mellan uppställda flygplan skall vara så stort att angrepp med moderna, flygplanburna vapen kräver en för angriparen oacceptabelt stor insats om våra flygplan skall slås ut. Det är troligt att angriparen i ett sådant läge i stället väljer att slå ut bassystemet. För att möta detta byggs fler start- och landningsmöjligheter inom varje bas. I kombination med förbättrade banreparationsresurser skall detta försvåra för en angripare att förhindra vårt flyg att verka från baserna. De nya rullbanor som byggs är avsedda för flygplan 37 och dess efterföljare JAS.

Utöver de rullbanor som byggs inom flygbaserna byggs på vissa större vägar friliggande start- och landningsmöjligheter med tillhörande uppställningsplatser för flygplan. Dessa anläggningar har fått arbetsnamnet "vägbas 90." I bassystemet kommer dessutom att ingå ett antal civila mindre flygfält med sådana banlängder att de kan utnyttjas av flygplan 37.

● Genom basernas grund i arvet och genom utnyttjandet av kringliggande vägsystem, blir basernas utformning individuell i förhållande till dagens relativt likformade baser. Vid vissa baser där vägnätet är glest och av dålig kvalitet kan det bli problem att åstadkomma erforderlig spridning av flygplan genom tillräckligt antal flygplanplatser. I gynnsamma fall kan vid sådana baser byggas fortifikatoriskt skydd som kompensation. Detta fortifikatoriska skydd, kallat *krigsberg tunnel*, utgörs av en berganläggning avsedd för skydd av uppställda flygplan.

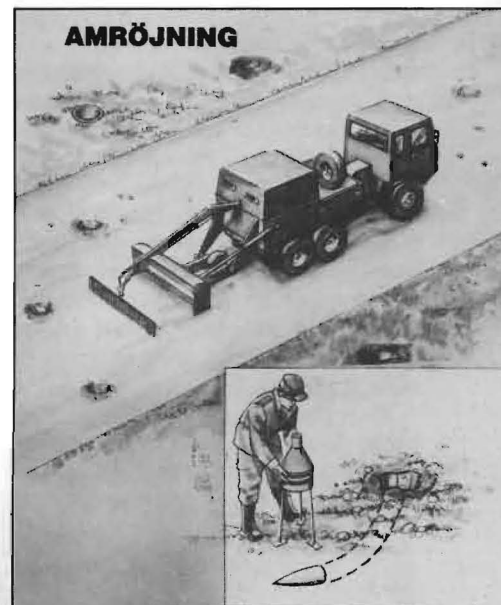
Stora krav kommer att ställas på basbataljonschefens ledning av verksamheten inom en bas av här beskrivet slag. För detta ändamål byggs vid varje större bas en ledningscentral, kallad *bascentral*. I denna fortifikatoriska anläggning kommer även en viss del av divisionens förberedelser i samband med företaget att ske.

Ammunitionsröjning och banreparationer.

– Anfall mot våra flygbaser kommer i framtiden i stor utsträckning att ske med yttäckande vapen för bekämpning av personal och materiel. För anfall mot bassystem och andra hårdgjorda mål kommer vapen med minverkan att användas. Genom att förse vissa av vapnen med fördröjd utlösning eller annan typ av försåt, skapas stor osäkerhet även efter anfall mot en bas. Utan en till hotet dimensionerad ammunitionsröjningsorganisation kan verksamheten lamslås under lång tid.

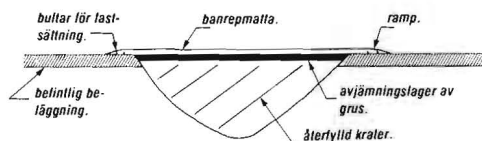
Till Bas 90:s organisation anskaffas utrustning för röjning av såväl större som mindre oexploderade ammunitionseffekter, oxa. Större oxa, t ex minbomber, har hittills röjts med stor arbetsinsats och under stor tidsspillan. Med anskaffning av sk ammunitionsröjningsladdning ökas tempot i röjningen avsevärt. Laddningen verkar med riktad sprängverkan (RSV) och oskadliggör ammunitionseffekter utan att friläggning behöver ske. "Oxa:n" lokaliseras med en metalldetektor, kallad am-röjsökare.

Mindre oxa, t ex stridsdelar från yttäckande vapen, kan förekomma i stor

mängd och i många varianter. Röjning av dessa måste ske på stor bredd och i högt tempo om verksamheten inte onödigtvis skall påverkas. Viktigast är att basens hårdgjorda ytor röjs så att banreparationer och därefter flygverksamhet kan påbörjas. För denna typ av röjning anskaffas s k *am-röjfordon*. Vid röjning manövreras fordonet från en pansrad hytt. Röjning utförs med hjälp av ett antal hydrauliskt manövrerade utrustningar som på olika sätt påverkar ammunitionseffekten. Med hjälp av skovelblad kan oxan eller delar av denna slutligen föras åt sidan till t ex sprängbrunnar.

● **Skiss av banrep-matta.**

Efter genomförd am-röjning återstår reparation av uppkomna skador. Även här är snabbheten av stor betydelse. Genom att använda aluminiummattor, kallasfalt och andra typer av snabbt utlagd yttäckning åstadkoms tidigt provisoriska start- och landningsmöjligheter. Dessa kan senare (när läget tillåter) förses med slutlig ytbeläggning.

Maskering

och skenmål. – Även framtida vapen kommer i många fall att kräva ögonkontakt med målet före avfyring. Den tidigare beskrivna spridningen är härvid i sig försvårande för angriparen. Genom att antalet platser för flygplan är stort kan dessutom alternativ uppställning tillämpas, vilket i kombination med flygplanattrapper, s k *skenmål*, ökar skyddet ytterligare. Modern maskering i form av mönstermålning, nedtoning av ljusa ytor, maskeringsnät och -dukar gör såväl flygplan som personal och materiel svårupptäckta vid anfall både från luften och på marken. Spaning och målinmätning med t ex IR-sensorer försvåras genom användande av värmestrålände skenmål av olika slag.

Klargöring. – En av de delar inom bassystemet som har avgörande betydelse för flygförbandens möjligheter att verka är klargöringsorganisationen. Genom en hård prioritering har klargö-

ringsförbanden fr o m 81-07-01 fått ny organisation och tillförts nu i snabb takt ny materiel. Organisation, utrustning och verksamhet beskrivs närmare i separat artikel som börjar på sid 7.

Markförsvar. – "Bas 90" är i första hand utformat mot bakgrund av det hot angriparens flygstridskrafter utgör. Genom den stora spridningen över ytan blir systemet relativt svårhanterligt ur markförsvarssynpunkt. Problemen möts genom en såväl kvalitativ som kvantitativ ökning av markförsvarsresurserna inom basbataljonens ram. Viktigare objekt och förbandsenheter skall ges bevaknings- och försvarsresurser. Dessutom skapas särskilda enheter med resurser för anfall mot angripare som uppträder i mindre förband. Förbanden ges stor rörlighet och förses med modern spanings- och övervakningsutrustning.

Organisation

och ledning. – Den beskrivna spridningen av verksamheten inom basen kommer att ställa nya krav på organisation och ledning. Härtill kommer den ökade spridningen mellan baserna, som bl a innebär att fler baser än tidigare knyts samman i det område basbataljonen verkar inom. Förband ur basbataljonen skall således kunna arbeta över en jämfört med i dag betydligt större yta utan att gällande operativa och taktiska krav eftersätts.

Den nya basbataljonsorganisationen, "basbat org 85", har bl a att hålla sig inom vissa personella ramar. Basernas varierande grad av utbyggnad och variation i storlek mellan de områden inom vilka bataljonen arbetar motiverar en till varje bas "skräddarsydd" basorganisation om angivna personella resurser skall utnyttjas på bästa sätt. Bland annat krav på enkelhet i fredsmässig hantering och krigsmässig reorganisation av förbanden talar dock emot dessa önskemål. Kravet på uthållighet bestämmer härutöver en viss minsta organisation. Resultatet blir en i stort enhetlig stomme av grundförband som ingår i samtliga basbataljoner. Beroende på respektive bas uppgifter, utbyggnad och betydelse tillförs sedan tilläggförband av erforderligt slag och i tillräcklig omfattning. Organisationstypen tillämpas redan i nuvarande bassystem, där dock tilläggförbanden är relativt få bl a som följd av basernas i stort enhetliga utbyggnad.

● Sammanfattningsvis kan om bas-

bataljonernas organisation sägas, att antalet basbataljoner minskar något jämfört med i dag. Vid de större, mest utbyggda baserna grupperas basbataljoner som är större och kvalitativt bättre än dagens basbataljon. Vid de mindre baserna grupperas basbataljoner av ungefär dagens storlek. Kvalitativt är emellertid även dessa nya bataljoner bättre. Undantagsvis, vid enskilda baser där uthålligheten kan efter sättas, organiseras bataljoner med små såväl personella som materiella resurser.

Ledning av verksamhet över de stora ytor som i "Bas 90" blir aktuella ställer stora krav på lägesuppföljning och samband. Med de datorbaserade, terminalorienterade uppföljningssystem som för närvarande arbetas fram inom försvarsmakten – och där bassystemet i vissa ingår som en viktig komponent – kan goda förutsättningar skapas för en aktuell lägesuppföljning. Störresistent sambandssystem med möjlighet till talkryptering på vissa förbindelser lägger grunden för snabba order och orienteringar. Geom att såväl uppföljnings- som sambandssystemen bli slutar i den fortifikatoriskt skyddade bascentralen, ges basbataljonschefen och hans närmaste medarbetare bästa möjliga förutsättningar att samlat leda bataljonens mer långsiktiga verksamhet.

”Utan BAS

– ingen JAS”. – Det nu påbörjade införandet av Flygbassystem 90 kommer att fortgå under relativt lång tid och i en till de ekonomiska förutsättningarna anpassad takt. Genom att många av de ingående åtgärderna kan vidtas fristående, erhålls viss flexibilitet i införandet. De flesta åtgärderna innebär även inom nuvarande bassystems ram betydande förbättringar.

Den beskrivning av "Bas 90" som här lämnats grundas i de flesta fall på långt framskriden handläggning. I vissa fall återstår dock visst arbete och här grundas beskrivningen främst på basstadiets resultat.

Bas 90:s utbyggnad ger i framtiden rika möjligheter till variation i taktiken vid såväl flyg- som basförbanden. Flexibiliteten och anpassningen till våra förhållanden gör att man åter kan tala om *en svensk profil*. Traditionen från bl a flygsystemen förs härmed vidare. Behovet av ett väl fungerande bassystem även för framtida flygsystem får anses vara väl dokumenterat. ■